

II

(Rättsakter vilkas publicering inte är obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 30 april 1997

om stöd som Spanien beviljat luftfartsföretaget Construcciones Aeronáuticas, SA
(Casa)

(Endast den spanska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

(97/807/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR
FATTAT DETTA BESLUT

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 93.2 första stycket i detta,

med beaktande av Avtalet om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde, särskilt artikel 62.1 a i detta,

efter att övriga medlemsstater och berörda parter, i enlighet med ovan nämnda artiklar, fått tillfälle att inkomma med synpunkter, och

med beaktande av följande:

I

Stöd beviljat av Spanien

Föreliggande beslut avser ett stöd på 7 210 miljoner spanska pesetas som beviljats Construcciones Aeronáuticas, SA (nedan Casa) mellan 1991 och 1993 för Casa-3000-programmet, ett projekt för utveckling av ett turbo-drivet flygplan med plats för 70–80 passagerare.

Projektet skulle enligt planerna fortsätta till år 1998 men avbröts år 1994.

II

Beslutet av den 27 september 1994

Genom en skrivelse av den 20 oktober 1994 underrättade kommissionen de spanska myndigheterna om sitt beslut av den 27 september 1994 att inleda förfarandet enligt artikel 93.2 i fördraget (¹), med hänvisning till ett statligt stöd på 32 897 miljoner pesetas (cirka 209 miljoner ecu) som beviljats Casa. I detta beslut beskrevs projektet, den spanska statens finansiella ingripande i detta och de överväganden som utgjorde motiv för att inleda förfarandet.

I avsikt att utföra en undersökning av det statliga ingripandet begärde kommissionen information av de spanska myndigheterna genom en skrivelse av den 17 februari 1992 (med svar från de spanska myndigheterna av den 7 april 1992). Tilläggsinformation begärdes den 26 maj 1992 (med svar av den 7 juli 1992) och på nytt den 12 oktober 1992 (med svar av den 6 november 1992).

Vid ett senare tillfälle, den 8 juli 1993, ägde ett sammanträde rum mellan kommissionen och de spanska myndigheterna. Ytterligare information begärdes den 12 augusti 1993 (med svar av den 13 september 1993) och den 6 oktober 1993 (med svar av den 29 oktober 1993). En ny skrivelse erhöles från de spanska myndigheterna daterad den 4 augusti 1994.

Enligt den erhållna informationen, som till huvudsakliga delar framlades redan när förfarandet inleddes, träffade Casa den 27 december 1991 ett samarbetsavtal med dåvarande ministeriet för industri, handel och turism gällande Casa-3000-projektet, vars mål var att ta fram ett turbo-drivet plan med kapacitet för 70–80 passagerare.

(¹) EGT C 63, 14.3.1995, s. 4.

Casa är ett företag inom luftfartssektorn med verksamhet som omfattar utformning, utveckling, tillverkning, monterring och certifiering av civila och militära flygplan. Företaget har också i egenskap av partner och underleverantör samarbete med världens ledande flygplanstillverkare när det gäller utformning, tillverkning och certifiering av flygplansdelar, särskilt stora enheter tillverkade av icke-metaller, satellitdelar och strukturer för bärarkoster. Företaget sköter också underhåll på spanska och amerikanska arméplan. Övriga viktiga delar av Casas verksamhet är satellitprogrammet Ariane och deltagande i Airbus och i Eurofighter-projektet.

Avtalet av den 27 december 1991, som erhållit ministerrådets godkännande vid dess sammanträde den 20 december 1991, innebar att återbetalbara lån beviljades för Casa-3000-programmets genomförbarhetsstudie-, definitions- och utvecklingsfas. Lånebeloppet 32 897 miljoner pesetas skulle utbetalas i årliga rater under utvecklandet av flygplanet mellan åren 1991 och 1997. Lånebeloppet fastställdes så att det skulle täcka 70 % av projektets utvecklingskostnader.

Genomförbarhetsstudierna och definitionen av flygplanet genomfördes under 1991, 1992 och första kvartalet av 1993, vilket innebär en försening på tre månader i förhållande till den tidsplan som fastställts i avtalet. Projektets första fas inbegrep definition av produkten och dess komponenter, test av kritiska delar inklusive aerodynamik- och vindtunnelprov samt sökandet efter industriella underleverantörer och kunder för lansering av flygplanet.

I avtalets artikel 3 fastställdes möjligheten att göra en revidering efter att genomförbarhetsstudie- och definitionsfasen slutförts, så att regeringen med de erhållna resultaten som grund skulle få tillfälle att avgöra projektets fortsatta öde. Om regeringen beslutade om en fortsättning skulle den genom revideringen kunna godkänna en uppdaterad uppskattning av kostnaderna och tidsplanen.

Med resultaten från genomförbarhetsstudie- och definitionsfasen som grund fattade regeringen den 7 maj 1993 beslutet att gå vidare med resten av projektet dvs. att inleda projektets andra del, utvecklingsfasen. Därför träffade Casa och ministeriet för industri, handel och turism den 1 juni 1993 ett tilläggsavtal till det ursprungliga avtalet av den 27 december 1991. I tilläggsavtalet bekräftades det ursprungligen planerade lånebeloppet, 32 897 miljoner pesetas, och att lånet skulle täcka 70 % av kostnaderna. Genom tilläggsavtalet gjordes en omprogrammering av aktiviteterna och projektet förlängdes till år 1998, vilket ledde till justering av beloppen för de årliga rater av lånet som skulle betalas av de spanska myndigheterna.

Den andra fasens aktiviteter genomfördes med början från år 1993 tills de avbröts år 1994, vilket måste ses som att projektet misslyckats i tekniskt hänseende.

I beslutet om att inleda förfarandet konstaterades att lånet på 32 897 miljoner pesetas motsvarade en finansiering på

44,3 % av projektets kostnader. Denna procentandel erhålls genom att dividera det totala lånebeloppet, 32 897 miljoner pesetas, med projektets totala kostnader, 74 263 miljoner pesetas (cirka 468 miljoner ecu), i enlighet med de spanska myndigheternas skrivelse av den 29 oktober 1993.

Kommissionen ansåg att en stödnivå på 40 % i det fall att projektet misslyckas är acceptabel och därför kom den inte med invändningar avseende den ursprungliga finansieringen på 40 %. Därför godkände kommissionen genom ett beslut av den 27 september 1994 den andel av stödet som motsvarade 40 % och inledde ett förfarande avseende resten (4,3 %).

III

Synpunkter från tredje parter

Efter att förfarandet inletts inkom två medlemsstater (Nederländerna och Sverige) och två privata organisationer med synpunkter. En del av synpunkterna gällde beräkningssättet för de delar av stödet som innehöll lån baserade på industriella och immateriella rättigheter. I en av synpunkterna frågades huruvida det är lämpligt med ett strikt tillämpande av stödpolitiken på luftfartssektorn med tanke på de europeiska flygplanstillverkarnas problem, medan en annan synpunkt pläderade för en strikt politik för att förhindra subventionsbaserad konkurrens mellan medlemsstaterna.

Dessa synpunkter förmedlades till Spanien i en skrivelse av den 17 juli 1995 och de spanska myndigheterna svarade genom en skrivelse av den 20 september 1995. De spanska myndigheterna förordade ett större stöd till luftfartssektorn med beaktande av sektorns specifika egenskaper och svårigheter och anhöll om att stödet inte skulle minskas före den europeiska luftfartsindustrins omstrukturering.

IV

Den spanska regeringens synpunkter

Efter det att kommissionen inlett förfarandet sände de spanska myndigheterna tilläggsinformation i en skrivelse av den 12 december 1994. På grund av ett antal pressartiklar enligt vilka projektet hade avbrutits på grund av dåliga marknadsutsikter begärde kommissionen i en skrivelse av den 24 februari 1995 information av de spanska myndigheterna om hur det förhöll sig med projektets

status. Kommissionen upprepade sin begäran den 22 maj 1995 och de spanska myndigheterna konstaterade i sitt svar av den 15 juni 1995 att de inte hade beviljat medel för projektet under 1994, att de inte planerade göra det för 1995 och att projektet hade lagts på is.

I en skrivelse av den 3 oktober 1995 begärdes mer information från de spanska myndigheterna, särskilt angående vilken stödnivå de ansåg vara tillämplig, och svar erhöles i en skrivelse av den 29 november 1995. Efter ett sammanträde i Bryssel den 24 januari 1996 bekräftade de spanska myndigheterna i en skrivelse av den 12 juni 1996 att projektet hade avbrutits definitivt, och delgav information om de verkliga kostnaderna och de medel som den spanska staten hade ställt till Casas förfogande.

Slutligen begärde kommissionen i en skrivelse av den 17 september 1996 att få närmare specifikation om de FoU-aktiviteter som genomförts av Casa och de motsvarande kostnaderna. Svaret sändes i en skrivelse av den 1 oktober 1996.

V

Statligt stöd

Redan innan förfarandet inleddes hävdade de spanska myndigheterna att deras ingripande inte utgjorde statligt stöd enligt artikel 92.1 i fördraget, eftersom lånet kunde jämföras med tillförandet av riskkapital till ett företag. De spanska myndigheterna hänvisade till punkt 3.2 VI i kommissionens meddelande från år 1984 om injektioner av offentliga medel⁽¹⁾. Eftersom Casa är ett statligt bolag kan meddelandet tillämpas på tillförandet av offentliga medel till Casa. I punkt 3.2 konstateras att det inte handlar om statligt stöd när nytt kapital tillförs på villkor som skulle vara acceptabla för en privat investerare som bedriver verksamhet på normala marknadsekonomiska villkor. En av de tre omständigheterna uppstår när investeringens strategiska natur med hänsyn till avsättningsmöjligheter eller försörjning är sådan att förvärvandet av en andel kan uppfattas som det normala beteendet för en investerare, även om lönsamheten inte är omedelbar.

De spanska myndigheterna hänvisar också till punkt 5 i samma meddelande: "Medlemsstaterna använder också andra former av ingripanden som, även om de inte uppfyller alla egenskaper för ett kapitaltillskott i form av förvärvandet av en andel, så påminner de tillräckligt om

ett sådant för att de skall kunna hanteras på liknande sätt. Detta är fallet för kapitaltillskott i form av konvertibla obligationslån eller lån där den finansiella avkastningen åtminstone till en del beror av företagets ekonomiska resultat".

De spanska myndigheterna tillade att Casa var skyldigt att återbetala lånet inklusive ränta enligt spanska centralbankens (Banco de España) basränta och att staten skulle förvärva de industriella och immateriella rättigheter som utvecklingen av flygplanet leder till.

Analys

Även om det är möjligt att jämföra ett lån med ett kapitaltillskott så återstår att undersöka om en privat investerare i detta fall skulle ha beviljat ett lån under samma betingelser. Detta villkor uppfylls inte i det berörda fallet, om man beaktar risken och projektets förväntade lönsamhet. Därför betraktar kommissionen inte lånet som en investering, utan som statligt stöd som måste granskas enligt de specifika regler som gäller för stöd till FoU.

Vad beträffar projektets risk måste konstateras att sannolikheten för återbetalning var reducerad på grund av att återbetalningen var avhängig av flygplanets kommersiella framgång (antalet sålda plan). De spanska myndigheterna bekräftade vid flera tillfällen att risken med projektet var hög (skrivelser av den 7 april 1992, den 6 november 1992, den 12 december 1994 och den 12 juni 1996) och förklarade att den höga risken berodde på att det gällde ett långsiktigt projekt, att man har valt den nyaste tekniken och att efterfrågan på marknaden är låg, en utveckling som kunde förutses redan vid denna tidpunkt utifrån marknadssituationen, särskilt med hänsyn till överkapacitet.

Projektets lönsamhetsförväntningar bör också beaktas. De spanska myndigheterna har inte kommit med något som helst bevis på att lånet skulle skapa en lönsamhet som motsvarar riskerna. Tvärtom har de spanska myndigheternas beräkningar angående avkastningen på lånet för den spanska staten, utifrån bestämda antaganden om räntesats och återbetalningstid, gett vid handen att avkastningen är under 6 %. Detta måste anses vara för lågt, särskilt med beaktande av att räntan för långfristiga (10 år) riskfria statliga lån var 12 % under 1991 och 1992. Om man lägger till motsvarande riskpremie stiger kravet på avkastning sannolikt till över 20 %.

Även om de spanska myndigheterna i sin skrivelse av den 12 december 1994 hävdade att efterfrågan på marknaden hade förbättrats från och med 1992 så kan det faktum att projektet avbröts ses som tecken på den höga risken.

⁽¹⁾ Competition law in the European Communities, Volume IIA, Rules applicable to state aid, 1995, s. 103.

Därför beviljades inte lånet under samma förutsättningar som gäller på den privata marknaden och utgjorde därmed statligt stöd enligt artikel 92.1, särskilt med beaktande av att det är högst sannolikt att lånet skulle gynna Casa på bekostnad av andra europeiska tillverkare inom branschen. Sådana lån är ett typiskt instrument för statligt stöd till riskfyllda långvariga FoU-projekt, oavsett om mottagaren är ett privat eller statligt företag.

Gemenskapsramarna för statligt stöd till forskning och utveckling⁽¹⁾ (nedan rambestämmelserna från 1996), som ersätter gemenskapsramarna från 1986⁽²⁾ är tillämpliga i detta fall. De spanska myndigheterna hänvisade till lämpbarheten av rambestämmelserna från 1996 i sin skrivelse av den 12 juni 1996. Projektets kostnader och den maximala stödnivå som kan beviljas måste analyseras med rambestämmelserna från 1996 och kommissionens sedvanliga praxis som grund. Rambestämmelserna från 1996 fastställer de principer som måste tillämpas på nivån för sådant stöd som avses i artikel 92.3 c. Denna artikel tillåter stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter förutsatt att stödet inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot de gemensamma intresset.

En jämförelse med rambestämmelserna från 1986 visar att samma stödandel skulle ha tillåtits som med tillämpning av rambestämmelserna från 1996.

VI

Projektets kostnader

De totala kostnaderna för projektet uppgår till 8 973 miljoner pesetas (57 miljoner ecu), och stödet till 7 210 miljoner pesetas (45 miljoner ecu). Rambestämmelserna från

1996 skiljer mellan industriell forskning (punkt 5.3), utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet (punkt 5.5) och tekniska genomförbarhetsstudier som föregår någondera av de två forskningstyperna (punkt 5.4). Rambestämmelserna från 1986 skiljer bara mellan industriell forskning och utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet. I rambestämmelserna från 1996 introducerades begreppet genomförbarhetsstudier som tillåter en högre stödnivå än när det gäller industriell forskning eller utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet.

I tabellen nedan klassificeras kostnaderna enligt rambestämmelserna från 1996. De aktiviteter som faller under kategorin för "genomförbarhetsstudien" motsvarar i huvudsak projektets första fas ("genomförbarhetsstudie och definition") medan de två övriga kategorierna motsvarar den andra fasen ("utvecklingsfasen"). I tabellen indikeras också de spanska myndigheternas och kommissionens ställning i fråga om stödnivån, som analyseras i avsnitt VII.

Trots att projektet avbröts har de spanska myndigheterna, enligt de uppgifter som står till kommissionens förfogande, fortfarande inte anhållit om återbetalning av en del av lånet Om (del) återbetalning inte krävs stiger stödnivån till 80 % (lånebeloppet 7 210 miljoner pesetas dividerat med projektets kostnader 8 973 miljoner pesetas), som är högre än den procentandel som fastställdes när förfarandet inleddes (44,3 %) och också högre än den vid tidpunkten godkända andelen (40 %).

Tabell

Kostnader och stödnivå

	Genomförbarhetsstudier	Industriell forskning	Utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet	Tillåtet stöd (%)	Stöd som måste återbetalas (miljoner pesetas)	Stöd som måste återbetalas (miljoner ecu)
Kostnader: 8 973 miljoner pesetas	6 392	398	2 183			
Spanska myndigheterna	75 %	52 %	50 %	6 092 (68 %)	1 118	7
Kommissionen	65 %	67 %	40 %	5 293 (59 %)	1 917	12

Den kurs som använts för konvertering från pesetas till ecu härrör från månaden för beslutet om att inleda förfarandet (september 1994) och är 158,855.

⁽¹⁾ EGT C 45, 17.2.1996, s. 5.

⁽²⁾ EGT C 83, 11.4.1986, s. 2.

Den tillåtna stödnivån kan beräknas på följande sätt: $100 \% \times (65 \% \times 6\,392 + 67 \% \times 398 + 40 \% \times 2\,183) / 8\,973 = 59 \%$.

I tabellen anges kostnaderna för var och en av de tre faserna: genomförbarhetsstudier, industriell forskning och utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet. Resultaten visar att två tredjedelar av projektets kostnader härrör från genomförbarhetsstudier för flygplanet.

Genomförbarhetsstudier

— definition av flygplanstyp och tekniska specifikationer	[...]	
— flygteknologier för utveckling av flygplanet	[...]	
— aerodynamik och vindtunnelprov	[...]	
— operationella och funktionella krav på flygmekaniken	[...]	
— definition av drivsystemet	[...]	
— definition och omfattning av provflygningar och certifiering	[...]	
— design och strukturell kalkyl för andra designalternativ	[...]	
— design av stödsystem	[...]	
— värdering och planering av strukturella test i utvecklingsfasen	[...]	
— analys av flygplanets massa och balans	[...]	
— analys av integreringen av kabinsystemen, antenner, blixtskydd och tekniska simuleringar	[...]	
		6 392

Industriell forskning

tillämpandet av kolfiber- eller metallmaterial, formningsteknik, bulleranalys och jämförelse mellan tillverkningsteknologier för att precisera teknologierna för konstruktion av flygplanet Casa-3000		398
---	--	-----

Utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet

— specifik design av flygplanet eller delar av det	[...]	
— vindtunnelprov	[...]	
— test av strukturer och system	[...]	
— utvecklingssimuleringar	[...]	
— tillverknings- och certifieringsstudier	[...]	
		2 183
Projektets totala kostnader		8 973.

VII

Stödnivå

Enligt rambestämmelserna från 1986 och 1996 och enligt kommissionens administrativa praxis kan stöd på upp till 50 % beviljas för industriell forskning och upp till 25 % för utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet. I rambestämmelserna från 1996 upptas utöver dessa kategorier även genomförbarhetsstudier. Genomförbarhetsstudier för industriell forskning kan få stöd på 75 % och genomförbarhetsstudier för utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet 50 % i stöd. De spanska myndigheterna betecknar genomförbarhetsstudien enligt rambestämmelserna från 1996 som en "teknisk genomförbarhetsstudie som föregår industriell forskning" och skulle på så sätt, enligt de spanska myndigheterna, kunna beviljas en stödandel på 75 %.

De spanska myndigheterna vill bevilja utvecklingsverksamheten före det konkurrensutsatta stadiet en stödnivå på 50 % med hänvisning till att avbrytandet av projektet gynnar kommissionens politik som går ut på att ta hänsyn

till överskottet vad gäller produktionskapacitet och stimulera integreringen av gemenskapens olika tillverkares projekt. De hänvisar särskilt till punkt 5.6 i rambestämmelserna från 1996, enligt vilken en högre stödnivå kan godkännas om projektet misslyckas. De spanska myndigheterna omnämner också tre tidigare beslut enligt vilka kommissionen godkände en ökning av den ursprungliga stödnivån på 25 % för utvecklingsprojekt som var förknippade med en hög risk. Spaniens motivering för en stödandel på 50 % för utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet är den höga risken i anslutning till projektet.

De spanska myndigheterna föreslår att man tillämpar den normala andelen på 50 % för industriella forskningsaktiviteter. Eftersom en del av dessa aktiviteter (1 % har ge-

nomförts i regioner som omfattas av artikel 92.3 a (regioner där levnadsstandarden är onormalt låg eller där det råder allvarig brist på sysselsättning), vidhåller de spanska myndigheterna att en ökning på 10 procentenheter bör beviljas för aktiviteter som genomförs i dessa regioner.

Denna hållning hos de spanska myndigheterna avspeglas i tabellen ovan. Endast 60 miljoner pesetas av beloppen avsedda för industriella forskningsaktiviteter har använts i stödområden. De spanska myndigheternas tillämpning av den regionala ökningen på 10 procentenheter höjer medeltalet för den totala tillåtna stödnivån för utvecklingsaktiviteter från 50 till 52 %.

Ur tabellen kan utläsas att enligt de spanska myndigheternas metoder att beräkna skulle den tillåtna stödandelen bli 68 % och cirka 7 miljoner ecu skall därmed återbetalas.

De spanska myndigheternas nuvarande hållning är inte densamma som de gav uttryck för innan förfarandet inleddes. I en skrivelse av den 13 september konstaterar de spanska myndigheterna följande:

"Oavsett vad som stipuleras i samarbetsavtalet och dess tilläggsavtal skall Casa, om nödvändigt, göra återbetalning till staten i den omfattning som krävs, om något av de uppställda målen för utvecklingsfasen inte nås, så att det statliga stödet inte överskrider en stödnivå på 40 % plus den procentandel som tillåts för program som genomförs av små och medelstora företag i de minst gynnade regionerna, i enlighet med punkt 5.4 i gemenskapens rambestämmelser för statligt stöd till forskning och utveckling (86/C 83/02)".

Om kommissionen accepterar denna hållning, som de spanska myndigheterna intog vid en tidpunkt när de ännu inte visste att projektet skulle avbrytas, skulle den tillåtna stödnivån inte vara högre än 40 % (inga aktiviteter av små och medelstora företag och praktiskt taget inga i stödområden) och återbetalningen skulle vara 23 miljoner ecu.

Analys

Kommissionen är överens med de spanska myndigheterna om att man bör beakta de olika typerna av aktiviteter vid utvärderingen av den högsta tillåtna stödnivån.

Beträffande utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet var den tillåtna stödnivån 40 % när förfarandet inleddes. Man ansåg att denna siffra grundade sig på praxis i fråga om återbetalbara lån för utvecklingsprojekt och beaktandet av luftfartsektorns betydelse, som kunde berättiga till stöd, även om man samtidigt insåg behovet att begränsa stödet med tanke på överskottet av produktionskapacitet på den regionala luftfartsmarknaden.

Därför stiger den effektiva tillåtna stödnivån för utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet till 40 % om projektet misslyckas medan den tillåtna grundnivån för stöd till denna typ av projekt är 25 %. Den extra stödandel som tillkommer om projektet misslyckas specificeras i rambestämmelserna från 1996, punkt 5.6. Hittills har kommissionen i sin beslutspraxis tillämpat denna extra stödandel restriktivt och begränsat den till FoU-program för utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet som finansierats med förskott⁽¹⁾. För ett projekt som misslyckas måste den snedvridande effekten på marknaden anses vara mindre, och följaktligen kan man tillåta en större stödandel.

Kommissionen kan inte acceptera de spanska myndigheternas krav om att grundnivån på 25 % för stöd till utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet måste ökas till följd av risken med projektet. De spanska myndigheterna hänvisar till en serie beslut av kommissionen gällande andra program där den godkännt en sådan ökning. Det stämmer att kommissionen i ett antal fall som innebar hög risk beslutade tillåta ett stöd som överskred grundnivån 25 %. En sådan högre stödnivå godkändes i beslutet (inte offentliggjort) om ett italienskt luftfartsforskningsprogram (beslut från 1987) och ett liknande program som genomfördes i Tyskland (ursprungligt beslut från 1988 och förlängning 1992). Båda besluten hänför sig dock till program som bestod av flera projekt i stället för ett enda projekt som i fallet Casa-3000, där stödet ger upphov till en större snedvridning på grund av volymen och de speciella återverkningarna på marknaden, med beaktande av att sektorn domineras av handel inom gemenskapen och det uppenbara överskottet på produktionskapacitet. Dessutom har kommissionen i sina senare beslut inte godkännt höjningar på grund av högre risk och därför har man i ramarna från 1996 beslutat att inte tillåta en sådan höjning.

Förslaget från de spanska myndigheterna om att i det berörda fallet tillåta en stödnivå på 50 % för industriella forskningsaktiviteter är i linje med rambestämmelserna från 1996 (punkt 5.6). Dock motsvarade 60 miljoner pesetas industriella forskningsaktiviteter som genomförts i sådana stödområden som avses i artikel 92.2. I enlighet med punkt 5.10.2 i rambestämmelserna från 1996 kan en höjning på 10 % beviljas för sådana FoU-aktiviteter som genomförs i stödområden. Om denna höjning på 10 % tillämpas på industriella forskningsaktiviteter som genomförs i dessa områden så skulle den totala stödnivån öka med cirka 2 % i fråga om industriell forskning.

⁽¹⁾ Se kommissionens beslut (inte offentliggjorda) om reglerna för stöd E 7/87 (Prototypes, Belgien, beslut av den 28 oktober 1988), NN 7/87 (ANVAR, Frankrike, beslut av den 5 juli 1989), N 297/89 (TOK, Nederländerna beslut av den 28 mars 1990), N 463/90 (Atout-Puma, Frankrike, beslut av den 24 oktober 1990).

I det specifika Casa-3000-fallet kunde dessutom en högre stödandel godkännas, inte bara för utvecklingsverksam före det konkurrensutsatta stadiet, såsom tidigare beskrivits, utan också för industriell forskning och genomförbarhetsstudier. De specifika omständigheterna avser särskilt luftfartsindustrins egenskaper — höga FoU-kostnader för ett begränsat antal sålda plan, produkternas långa livslängd (över 20 år) samt de osäkra utsikterna på marknaden som beror på ett relativt litet antal konkurrenter och den globala efterfrågans utveckling. Eftersom projektet Casa-3000 innebar ett tekniskt misslyckande, anser kommissionen dessutom att man, med beaktande av projektets mycket speciella situation, kan godkänna att faserna för industriell forskning och genomförbarhetsstudien beviljas en högre stödnivå, på grund av projektets misslyckande.

Den godkända stödnivån för den industriella forskningen stiger på så sätt till 67 % (50 % grundnivå, plus 2 % ökning till följd av tillämpningen av punkt 5.10.2 i rambestämmelserna från 1996, plus en högre stödnivå på grund av misslyckande, som i detta fall ligger på 15 %).

Beträffande genomförbarhetsstudien hävdar de spanska myndigheterna att det gäller en studie som föregår industriella forskningsaktiviteter och som därför, enligt rambestämmelserna från 1996, skulle tillåta en stödnivå 75 % (punkt 5.4). Casa-3000 är dock ett utvecklingsprojekt och inte ett industriellt forskningsprojekt, och därför kan genomförbarhetsstudien inte ses som en studie som föregår industriell forskning. Den aktivitet som tidigare beskrivs som "genomförbarhetsstudie" består av den typiska genomförbarhetsstudie som måste genomföras innan detaljerad utveckling av vilken produkt som helst kan inledas. I enlighet med punkt 5.4 i rambestämmelserna från 1996 är stödnivån för genomförbarhetsstudier som föregår utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet 50 %. Såsom beskrevs ovan, kan en högre stödnivå på grund av projektets misslyckande också tillåtas för genomförbarhetsstudien i detta fall. Härav följer att den globala tillåtna stöddelen för genomförbarhetsstudien höjs till 65 %.

Rambestämmelserna från 1996 tillåter andra ökningar av stödnivån när vissa villkor uppfylls. När det gäller små och medelstora företag tillåts en ökning på 10 % (punkt 5.10.1). Casa är inte ett litet eller medelstort företag och därför kan en sådan ökning inte tillämpas i detta fall.

Enligt rambestämmelserna från 1996 tillåts en ökning på 15 % (punkt 5.10.3) när ett forskningsprojekt har anknytning till målen för ett projekt eller specifikt program som genomförs som del av gemenskapens ramprogram för FoU. Forskningsprojekten under det tredje ramprogrammet för FoU, antaget genom rådets beslut 90/221/Euratom, EEG⁽¹⁾ och det fjärde ramprogrammet för FoU, antaget genom parlamentets och rådets beslut 1110/94/

EG⁽²⁾, gynnar den teknologiska grunden för alla europeiska luftfartsföretag, inklusive Casa. Ingen direkt länk kan konstateras mellan Casa-3000-projektet och de nämnda programmen och därför kan ökningen inte tillåtas.

Projektet innebär inte samarbete över gränser, samarbete mellan företag och offentliga forskningsorgan eller en omfattande spridning av resultaten, och därför uppfyller projektet inte villkoren för tillämpandet av den ökning som nämns i punkt 5.10.4 i ramarna från 1996.

Det går inte heller att tillämpa punkt 5.13 i rambestämmelserna från 1996 som fastställer en utjämning till de stödnivåer som tillåts i WTO-avtalet om subventioner och kompensatoriska åtgärder (75 % för industriell forskning och 50 % för utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet). Dessutom kan högre stödnivå godkännas bara i det fall att kommissionen har bevis på att en högre stödnivå godkänts i ett specifikt fall gällande en konkurrent utanför gemenskapen. Detta villkor uppfylls inte i det berörda fallet och dessutom har den spanska staten inte heller anhängit om en sådan utjämning. Även om den skulle ha gjort det, bör kommissionen beakta att den regionala flygplansmarknaden domineras av konkurrens mellan medlemsstaterna, vilket kan utesluta tillämpandet av en sådan ökning av stödnivån.

Dessa överväganden leder till följande slutsats:

- en stödnivå på 65 % kan godkännas för genomförbarhetsstudier som föregår utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet
- industriella forskningsaktiviteter kan beviljas en stödnivå på 67 %
- en stödnivå på 40 % godkänns för utvecklingsverksamhet för det konkurrensutsatta stadiet (grundnivå på 25 % plus 15 procentenheter därför att projektet misslyckats).

Följaktligen är den genomsnittliga tillåtna stödnivån 59 % (se tabellen ovan).

VIII

Slutsats

Det finansiella stödet på 7 210 miljoner pesetas tilldelades och betalades utan föregående anmälan till kommissionen och bemyndigande av denna. Kommissionen fick inte tillfälle att framföra sina synpunkter angående åtgärderna

⁽¹⁾ EGT L 117, 8.5.1990, s. 28.

⁽²⁾ EGT L 126, 18.5.1994, s. 1.

innan de genomfördes. Beviljande och utbetalning av stöd utan föregående anmälan är i strid med artikel 93.3 och därför olagligt.

Denna slutsats ändras inte av det faktum att den sista raten på enligt 3 085 miljoner pesetas för 1993 utbetalades till företaget enligt avtalet av den 1 juni 1993, vilket skulle ha kunnat ändras genom tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler. Eftersom stödet trots detta har utbetalats, anser kommissionen att denna klausul inte är tillräcklig för att ändra stödets olagliga karaktär.

I beslutet av den 27 september 1994 accepterades att lånet kunde täcka 40 % av totalkostnaderna, som uppgick till 8 973 miljoner pesetas. Därför kan man anse att denna del av lånet (3 589 miljoner pesetas eller 22 miljoner ecu) godkändes genom detta beslut.

Den del av lånet som täckte 19 % av kostnaderna (1 704 miljoner pesetas eller 11 miljoner ecu), och som utgör skillnaden mellan den högsta tillåtna stödnivån på 59 % och den nivå på 40 % som godkändes genom beslutet av den 27 september 1994, kan godkännas enligt rambestämmelserna från 1996. Det bör också noteras att resultatet inte skulle vara annorlunda om rambestämmelserna från 1986 tillämpades.

Den del av lånet som täckte 21 % av kostnaderna (1 917 miljoner pesetas eller 12 miljoner ecu) skall återbetalas. Detta är den andel som utgör skillnaden mellan den faktiska stödnivån på 80 % och den tillåtna stödnivån på 59 %.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det stöd på 3 621 miljoner spanska pesetas som Spanien har betalat till Construcciones Aeronáuticas, SA under pe-

rioden 1991 – 1993 är olagligt. Beloppet på 1 704 miljoner pesetas är förenligt med den gemensamma marknaden, och beloppet på 1 917 miljoner pesetas är oförenligt med den gemensamma marknaden.

Artikel 2

Spanien skall av Construcciones Aeronáuticas, SA återkräva beloppet på 1 917 miljoner pesetas, inklusive upplupna räntor från datum för beviljandet av det otillåtna stödet till datum för återbetalningen, beräknade enligt den nationella lagstiftningen. Den räntesats som tillämpas skall vara den referensränta för Spanien som använts av kommissionen vid beräkningen av stödelementet i samband med regionalt investeringsstöd.

Artikel 3

Spanien skall inom två månader från delgivningen av detta beslut informera kommissionen om de åtgärder som har vidtagits för att efterkomma beslutet.

Artikel 4

Detta beslut riktar sig till Konungariket Spanien.

Utfärdat i Bryssel den 30 april 1997.

På kommissionens vägnar

Karel VAN MIERT

Ledamot av kommissionen